

به نام خدایی که در این نزدیکی است

سؤالات امتحان شهریورماه درس: علوم و فنون ادبی (۱)		رشته: ادبیات و علوم انسانی		ساعت شروع: ۹ صبح		تعداد صفحه: ۴	
دبیرستان: شهید رجایی زواره		نام و نام خانوادگی:		تاریخ امتحان: ۱۳ / ۶ / ۱۴۰۲		مدت امتحان: ۹۰ دقیقه	
ردیف		سؤالات (پاسخ برگ دارد)					
نمره							
بخش یکم: مبانی تحلیل متن و تاریخ ادبیات (۲ نمره)							
۱	۰/۷۵	با توجه به متن زیر ، ماهای فالی را باواژه ای مناسب کامل کنید. « پس من دنیا را بدان چاه پُرآفت ، مانند کردم و موشان سپید و سیاه و مداومت ایشان بر بریدن شاخ ها بر شب و روز ، و آن چهار مار را به طبایع که عماد خلقت آدمی است و هر گاه که یکی از آن در حرکت آید ، زهر قاتل باشد ، و چشیدن شهد و شیرینی آن را مانند کردم به لذات این جهانی که فایده آن ، اندک و رنج آن ، بسیار است ... و اژدها را مانند کردم به مرجعی که از آن ، چاره نتواند بود. » الف) کاربرد کلمه « قاتل » در معنی « کُشنده برای » ، جزء نکات زبانی متن است. ب) نویسنده برای بیان مفهوم « غفلت انسان » ، از بهره گرفته است. (نکات ادبی) ج) در متن ، نگرش حکمی و برجسته است. (نکات فکری)					
۲	۰/۲۵	نوشته زیر ، کدام کتاب دوره « سامانی » را معرفی می کند؟ « کتابی است که آن را « محمد بن جریر طبری » ، به زبان عربی نوشته بود. « ابوعلی بلعمی » ، به دستور « منصور بن نوح سامانی » ، آن را به فارسی برگرداند ؛ که به « تاریخ بلعمی » شهرت یافته است . »					
۳	۰/۵	گزینه مناسب را از داخل گمانگ انتخاب کنید. الف) تا حدود نیمه دوم قرن پنجم و آغاز قرن ششم ، سخن شاعرانی چون یاد آور سروده های سخنوران قرن چهارم است. (شهید بلخی - ناصر خسرو قبادیانی) ب) ترجمه عربی و فارسی بعضی از آثار ادبی مثنوی و منظوم به زبان پهلوی ، مانند « کلیله و دمنه » و هنوز در دست است. (هزار و یک شب - یادگار زریران)					
۴	۰/۲۵	شعر نیمه دوم قرن ششم و اوایل قرن هفتم ، در همه شاخه های زیر ، به جز به کار گرفته شد. الف) مدح و هجو ب) وعظ و حکمت ج) واقع گرایی و نقد اجتماعی د) تغزل و حماسه					
۵	۰/۲۵	« درستی » یا « نادرستی » عبارت زیر را تعیین کنید. « شاعران قرن چهارم و نیمه اول قرن پنجم ، بیشتر به واقعیت بیرونی نظر داشتند و مفاهیم ذهنی آنان از قلمرو تعالیم کلی اخلاقی فراتر نمی رفت. »					
بخش دوم: سبک شناسی (۲ نمره)							
۶	۰/۲۵	در کدام یک از بیت های زیر ، یکی از ویژگی های « ادبی سبک فراسانی » به چشم می خورد؟ الف) دردم از یار است و درمان نیز هم دل فدای او شد و جان نیز هم ب) سروسن آن یا بالا ؟ ماهست آن یا روی ؟ زلف است آن یا چوگان ؟ خال است آن یا گوی ؟					
۷	۰/۲۵	درمتن « پس چون سلیمان بیرون آمد ، جرّاده را گفت : انگشتی بیار. جرّاده گفت : تو کیستی ؟ گفت : من سلیمانم . گفت : تو دروغ می گویی. » ، برگرفته از « تاریخ بلعمی » ، تکرار واژه های « جرّاده » ، « سلیمان » و « گفت » ، بیانگر کدام ویژگی نثر دوره سامانی است؟					
۸	۱	متن زیر ، بخشی از کتاب « کلیله و دمنه » ، از آثار « قرن پنجم و ششم » است: « این است مثل خردمند روشن رای که فرصت مصالحت دشمن به وقت حاجت فائت نگرداند و پس از حصول غرض از مراعات جانب حزم و احتیاط غافل نباشد. سبحان الله ! موشی با ضعف و عجز خویش ، چون آفات بدو محیط گشت و دشمنان غالب ، گرد او در آمدند ، دل از جای نبرد و به دقایق مخادعت ، یکی را در دام موافقت کشید ، تا بدان وثیقت و وسیلت ، محنت از او دور گشت . »					
ادامه سؤالات در صفحه دوم							

	الف) هر يك از موارد زير ، دربردارندهٔ کدام ويژگي نثر اين دوره است؟ (۱) عبارت « موشی با ضعف و عمرِ مويش ، پهن آفات بدو ممیط گشت و دشمنانِ غالب ، گرد او درآمدند ، دل از جای نبرد. » (۲) ترکیب « دقایق مُفادعت » (۳) کاربرد لغات « فائت ، مُفادعت » ب) باب های « کليلة و دمنه » ، بیانگر رواج نثر (داستانى - عرفانى) در این دوره است.	
۹	طبق بیت « همیشه شاد و ندانستمی که غم چه بُود / دلم نشاط و طرب را فراخ میدان بود » ، روح شادی و نشاط و در شعر سبک فراسانى غلبه دارد.	۰/۲۵
۱۰	(سبک هندی - سبک بازگشت) ، سبک شعر در تمام طول قرن سیزدهم است.	۰/۲۵
بخش سوم: موسیقی شعر (۶ نمره)		
۱۱	دو بیت زیر ، بخشی از غزل معروف « مولوی » ، شاعر عارف قرن هفتم است: « گفت که سرمست نه ای ، رو که از این دست نه ای رفتم و سرمست شدم ، وز طرب آکنده شدم » گفت که تو شمع شدی ، قبلهٔ این جمع شدی جمع نیم ، شمع نیم ، دودِ پراکنده شدم » الف) چه عاملی بر قدرت اثر گذاری این سروده افزوده است؟ ب) تشفیف لمن مناسب هر متن ، خواندن را و را آسان تر می کند.	۱
۱۲	در بیت « زین نظم ، شد گشوده به رویم در آلم / بر قلب من نشست ، ز مرهم ، هزار هم » ، « فدایی مازندرانی » ، می کوشد ، مس و مال عاطفی خود را از چه مایه ای ، به دیگران انتقال دهد؟	۰/۲۵
۱۳	در تلفظ کدام بخش نشان داده شدهٔ بیت زیر « مذف همزه » صورت نمی گیرد؟ « گرم باز آمدی ، محبوب سیم اندام سنگین دل گل از خارم برآوردی و خار از پا و پا از گل »	۰/۲۵
۱۴	در سرودهٔ زیر: « گفتم آهـن دلی کنـم چـندی ندهم دل به هیچ دلبندی وان که را دیده در دهان تو رفت هرگز گوش نشنود پندی همچنان پیر نیست مادر دهر که بیاورد چون تو فرزندی » الف) واج « ی » در کدام واژه ، یک « صامت » است؟ ب) واژهٔ « آهـن » در آغاز خود ، یک دارد. ج) طبق قواعد عروضی ، چند همای کشیده در بیت سوم وجود دارد؟ د) واژه ای بیابید که الگوی هجایی آن ، طبق الگوی « ص + م + ک + دو صامت » است. هـ) تمام مصراع ها هم وزن اند. (از این هم وزنی آن است که هجاها در هر دو مصراع یکسان است. و) واژهٔ « رفت » یک هجای « کشیده » است یا هجای « بلند »؟ دلیل خود را بنویسید.	۲
۱۵	در بیت « خلد گر به پا خاری آسان برآرم / چه سازم به خاری که در دل نشیند » ، الف) هر مصراع ، از چند « کن » تشکیل شده است؟ ب) هر رکن ، چند « هما » دارد؟	۰/۵
۱۶	در بیت زیر ، « ی » (آخرین حرف اصلی قافیه) را مشخص کنید. « دست به جان نمی رسد ، تا به تو برفشانمش بر که توان نهاد دل ، تا ز تو واستانمش »	۰/۲۵
۱۷	کدام واژه ها در بیت زیر ، « قافیهٔ درونی » ایجاد کرده اند؟ « ای مطرب داوود دم ، آتش بزن بر رخت غم / بردار بانگ زیر و بم ، کاین وقت سرخوانی است این »	۰/۲۵
ادامهٔ سؤالات در صفحهٔ سوم		

۱۸	کدام یک از بیت های زیر ، فاقدِ « (دیف) » است؟ (الف) لطف تو انداخته هر گوشه خوان (ب) وگر سالکی محرم راز گشت بر سر خوان ، بنده بی توشه خوان بنبندند بروی در بازگشت	۰/۲۵
۱۹	همهٔ بیت های زیر ، به جز ، « ذوقافیتین » است؟ (الف) یکی باز را دیده بردوخته است (ب) چه کم گردد ای صدر فرخنده پی (ج) رفت در مسجد ، سوی محراب شد (د) بشر ماورای جلالش نیافت یکی دیده ها باز و پر سوخته است ز قدر رفیعت به درگاه حای سجده گه از اشک شه ، پر آب شد بصر منتهای جمالش نیافت	۰/۲۵
۲۰	در بیت «در این بحر ، جز مردِ داعی نرفت / گم آن شد که دنبال راعی نرفت» ، موارد خواسته شده را مشخص کنید. (الف) مروف اصلی قافیه (ب) مروف الماقی (ج) قاعدهٔ قافیه	۰/۲۵
۲۱	واژهٔ نشان داده شده در بیت زیر را ، با فطّ عروضی بنویسید. « گلبانگ مؤذن رسد از مأذنه بر گوش یعنی ، بشتابید که هنگام نماز است »	۰/۲۵
بخش چهارم: زیبایی شناسی (۶ نمره)		
۲۲	کاربرد واژه های قافیه در بیت زیر ، سبب خلق کدام آرایهٔ بدیع لفظی شده است؟ « خُرامان بشد سوی آب روان چنان چون شده باز جوید روان »	۰/۲۵
۲۳	در بیت « ای دلبر و مقصود ما ، ای قبله و معبود ما / آتش زدی در عود ما ، نظّاره کن در دود ما » ، همهٔ آرایه های بدیع لفظی زیر ، به جز وجود دارد. (الف) جناس ناهمسان (ب) موازنه (ج) واژه آرایبی (د) سجع	۰/۲۵
۲۴	چند نوع « مناس » در بیت زیر یافت می شود؟ آنها را بیابید. « کُفر است در طریقت ما کینه داشتن آیین ماست ، سینه چو آینه داشتن »	۰/۵
۲۵	متن زیر برگرفته از کتاب « گلستان سعدی » است. « خشم بیش از حد گرفتن ، وحشت آرد و لطف بی وقت ، هیبت ببرد . نه چندان درشتی کن که از تو سیر گردند و نه چندان نرمی که بر تو دلیر شوند. » (الف) « (گان سجع) » و « نوع سجع » را در سطر اوّل مشخص کنید. (ب) آرایهٔ « سجع » در کلامی دیده می شود ، که حداقل باشد. (ج) ارزش موسیقایی از همهٔ سجع ها بیشتر است. (د) نثر و شعری که سجع در آن به کار رود ، نامیده می شود . (ه) می توان آثار را ، سرآمد همهٔ نثرهای موزون فارسی شمرد.	۱/۵
۲۶	در هریک از بیت های زیر ، چه عاملی سبب پیدایش آرایهٔ « مناس » بین واژه های مشخص شده ، گردیده است؟ (الف) نو بهار است در آن کوش که خوش دل باشی (ب) دل من هست از این بازار بیزار (ج) گر مر او را این نظر بودی مُداه که بسی گُل بدمد باز و تو در گُل باشی قسم خواهی به دادر و به دیدار چون ندیدی زیر مُشتی خاک داه	۰/۲۵
۲۷	شاعر در بیت زیر، برای بهره گیری از « سجع » چه شیوه ای را به کار گرفته است؟ « برگ بی برگی بُود ما را نوال مرگ بی مرگی بُود ما را حلال »	۰/۲۵
۲۸	چرا بیت « رسم عشاق جگر خسته نیاز است نیاز / خوی خوبان ستم پیشه عتاب است عتاب » موازنه دارد؟	۰/۲۵
ادامهٔ سؤالات در صفحهٔ چهارم		

۲۹	چرا در بیت زیر، واژه های مشخص شده، آرایهٔ تکرار (واژه آرایه) پدید آورده اند؟ « <u>فوارم</u> ز تو آنچنان که گر میرم از <u>گل</u> بدمد به جای <u>گل</u> <u>فوارم</u> »	۰/۵
۳۰	در بیت « هر که <u>زین گلشن</u> ، لبی خندان تر از <u>گل</u> بایدش / خاطری فارغ ز عالم، چون تو <u>گل</u> بایدش»، واژهٔ نشان داده شده، « <u>مشبّه</u> » است یا « <u>مشبّه به</u> »؟	۰/۲۵
۳۱	در بیت « خواب نوشین بامداد رحیل / باز دارد پیاده را ز سیل»، تکرار کدام « <u>واج</u> » بر موسیقی آن افزوده است؟	۰/۲۵
۳۲	هر یک از بخش های مشخص شده، کدام آرایهٔ ادبی را فلق کرده اند؟ (الف) از ننگ چه پرسى که مرا نام زنگ است وز نام چه پرسى که مرا ننگ ز نام است (ب) کی <u>شعر</u> تر انگیزد، خاطر که حزين باشد يك تخته از اين معنى، گفتيم و همين باشد (ج) نشود فاش كسى، آنچه میان من و دوست تا اشعارات نظر، نامه (سان من و دوست (د) يك عمر پریشانی دل، بسته به موبى است تنها <u>سر مویی</u> ، ز سر موى تو دورم	۱
۳۳	در کدام یک از بیت های زیر، آرایهٔ « <u>مسن تعلیل</u> » وجود دارد؟ (الف) ریگ آموى و درشتی راه او زیر پایم پرنیان آید همی (ب) آب جیحون از نشاط روی دوست <u>خنگ</u> ما را تا میان آید همی	۰/۲۵
بخش پنجم: نقد و تحلیل نظم و نثر (۴ نمره)		
۳۴	متن زیر، برگرفته از کتاب « <u>قابوس نامه</u> »، از آثار دورهٔ « <u>غزنوی و سلجوقی</u> » است. « چنان شنودم که پیری صد ساله، گوژ پشت، سخت دو تا گشته و بر عکازه ای تکیه کرده همی رفت. جوانی به تماخره وی را گفت: «ای شیخ، این کمانک به چند خریده ای؟ تا من نیز یکی بخرم. پیر گفت: «اگر صبر کنی و عمریابی، خود رایگان یکی به تو بخشند، هر چند پرهیزی». اما با پیران نه بر جای منشین که صحبت جوانان بر جای، بهتر که صحبت پیران نه بر جای. تا جوانی جوان باش، چون پیری شدی، پیری کن.» (الف) در سطر اول کدام ویژگی نثر این دوره مشهود تر است؟ (ب) کاربرد واژه های « <u>عکازه</u> » و « <u>تماخره</u> » بیانگر کدام ویژگی نثر این دوره است؟ (ج) یک نمونه « <u>مذف فعل به قرینه</u> » در متن نشان دهید. (د) (<u>كشاف الممبوب - مرزبان نامه - سیاست نامه</u>)، از آثار این دوره نیست؟	۱
۳۵	واژه های نشان داده شده در بیت های زیر، از « <u>هذگی</u> »، « <u>دربردارنده</u> » کدام ویژگی « <u>زبانى</u> » شعر « <u>سبک فراسائى</u> » است؟ « آب جیحون از نشاط روی دوست <u>هنگ</u> ما را تا میان آید همی ای بخارا شاد باش و دیر زی <u>میر ای</u> تو شادمان آید همی»	۰/۵
۳۶	بیت زیر از « <u>فاقانى</u> »، پیرامون « <u>شیدالدین و طواط</u> »، دربردارندهٔ کدام ویژگی « <u>فکری</u> » سبک شعر در سده های پنجم و ششم است؟ « بوده سگ رمنده و اکنون به بخت من شیرک شده است و گرگک و از هر دو بدترک »	۰/۵
۳۷	در بیت « بامداد، « <u>ایاک نعبد</u> » گفته ای در فرض حق / چاشنگه خود را مکن در خدمت دونی حقیر»، از سرودهٔ سنایی، کدام ویژگی های « <u>فکری</u> » شعری سده های پنجم و ششم آشکارتر است؟	۱
۳۸	در بیت « بر عالم تجرید، ز تفرید رهی ساز / در بادیهٔ هجر، ز حیرت علمی زن»، از غزل سنایی، (الف) توجه بیشتر به.....، از ویژگی های « <u>ادبی</u> » آن است. (ب) ورود اصطلاحات..... به شعر، به عنوان یک ویژگی « <u>فکری</u> » در آن به چشم می خورد.	۱

پاسخنامه آزمون علوم و فنون ادبی (۲) ، شهریورماه ۱۴۰۲

بخش یکم: مبانی تحلیل متن و تاریخ ادبیات (۲ نمره)

۰/۲۵	الف) « غیر انسان » ب) « تمثیل » ج) « تعلیمی »	۱
۰/۲۵	۲ « تاریخ الرُّسُل و المُلُوك »	
۰/۵	الف) « ناصر خسرو قبادیانی » ب) « هزار و یک شب »	۳
۰/۲۵	۴ گزینۀ « ج » (واقع گرایی و نقد اجتماعی)	
۰/۲۵	۵ « درست »	

بخش دوم: سبک شناسی (۲ نمره)

۰/۲۵	۶ گزینۀ « ب » (در توصیف پدیده ها از « تشبیه حسی » بهره گرفته می شود.)	
۰/۲۵	۷ « تکرار فعل یا اسم به حکم ضرورت معنی »	
۱	۸ الف) (۱) « آوردن مترادف ها و توصیف های فراوان » (۲) « استفاده از ترکیبات دشوار » (۳) « کاربرد لغات مهجور عربی » ب) « داستانی »	
۰/۲۵	۹ « خوش باشی »	
۰/۲۵	۱۰ « سبک بازگشت »	

بخش سوم: موسیقی شعر (۶ نمره)

۱	۱۱ الف) « تناسب و همسویی وزن و عاطفه » ب) « دلنشین تر / درک محتوا »	
۰/۲۵	۱۲ « دشت کربلا و شهادت امام حسین »	
۰/۲۵	۱۳ « پا از گِل »	
۲	۱۴ الف) « بیاورد » ب) « صامتِ « ء » دارد » ج) « چهار » (پیر، نیست ، دَهر، وَرَد) د) « رفت، دَهر » هـ) « تعداد و ترتیب » و) « بلند / چون هجای پایان مصراع ، همیشه بلند است »	
۰/۵	۱۵ الف) « چهار رکن » (خَ لَدَ گر / بِ پا خا / ری آ سان / بَ رَا رَم) ب) « سه هجا » (خَ لَدَ گر / ...)	
۰/۲۵	۱۶ « ن »	
۰/۲۵	۱۷ « داوود دَم / غَم / بَم »	
۰/۲۵	۱۸ گزینۀ « الف » (هر دو واژه « خوان » ، تفاوت معنایی دارند: ۱- سفره ۲- بخوان)	
۰/۲۵	۱۹ گزینۀ « ب » الف) « بَر و پَر / دوخته و سوخته » ج) « محراب و آب / شد = رفت و شد = گردید » د) « ماورا و مُتها / جلالش و جمالش »	
۰/۲۵	۲۰ الف) « اع » ب) « ی » ج) « قاعده ۲ »	
۰/۲۵	۲۱ « مَء / ذَّ / اِنِ »	

بخش چهارم: زیبایی شناسی (۶ نمره)

۰/۲۵	۲۲ « جناس تام »	
------	-----------------	--

ادامه پاسخنامه در صفحه دوم

۰/۲۵	۲۳	« موازنه »
۰/۵	۲۴	« دو نوع: ۱- جناس ناقص اختلافی « کینه و سینه » ۲- جناس ناقص افزایشی « آیین و آینه » »
۱/۵	۲۵	الف) ارکان سجع « وحشت ، هیبت » = « سجع متوازی » یا « آرد ، ببرد » = « سجع مطرّف » ب) « دو جمله » ج) « سجع متوازی » د) « مسجع » ه) « خواجه عبداللّه انصاری »
۰/۲۵	۲۶	الف) « ناهمسانی واژه ها در مصوّت های کوتاه » ب) « ناهمسانی واژه ها در واج وسط » ج) « ناهمسانی واژه ها در تعداد واج »
۰/۲۵	۲۷	« ترصیع »
۰/۲۵	۲۸	« به دلیل تقابل سجع های متوازن در دو جمله »
۰/۵	۲۹	« آنچه در تکرار اهمیّت دارد ، جنبه موسیقایی و آوایی سخن است نه شکل نوشتاری واژگان »
۰/۲۵	۳۰	« مشبّه به » (« مشبّه » محذوف آن ، « دنیا » است)
۰/۲۵	۳۱	« مصوّت کوتاه » « □ »
۱	۳۲	الف) « متناقض نما » ب) « حس آمیزی » ج) « تشبیه » د) « ایهام » (۱- کمی ۲- یک تارِ مو)
۰/۲۵	۳۳	« گزینه ب » (دلیل ادبی آوردن برای بالا آمدن آب رود جیحون)
بخش پنجم: نقد و تحلیل نظم و نثر (۴ نمره)		
۱	۳۴	الف) « اطناب » ب) « افزایش کاربرد لغات عربی » (نسبت به دوره قبل) ج) « ای شیخ » [توجه کن] / « صحبت جوانان برجای بهتر [است] که صحبت پیران نه برجای » د) « مرزبان نامه »
۰/۵	۳۵	« کهنه و مهجور بودن بخشی از لغات در مقایسه با دوره های بعد »
۰/۵	۳۶	« رواج هجو در شعر »
۱	۳۷	۱- فراوانی وعظ و اندرز در شعر ۲- رواج حسّ دینی »
۱	۳۸	الف) « آرایه های ادبی » ب) « عرفانی »

شاد باشید.

نام و نام خانوادگی:		به نام خداوند جان و خرد		تاریخ:
نام پدر:		اداره کل آموزش و پرورش استان فارس		ساعت:
نام درس: علوم و فنون ادبی ۱		مدیریت آموزش و پرورش شهرستان زرین دشت		مدت آزمون: ۷۰ دقیقه
پایه: دهم		متوسطه دوم اندیشه		تعداد سوال: ۳۲ تعداد صفحه: ۴
رشته: ادبیات و علوم انسانی		مهر و امضا مدرسه		نوبت آزمون: خرداد ماه
نام و نام خانوادگی دبیر: اعظم الهی		نمره به عدد:	نمره به حروف:	
ردیف	سوالات			
بارم				
الف) تاریخ ادبیات و سبک شناسی ۴ نمره				
۱	جاهای خالی را با کلمات مناسب پر کنید. الف)، نخستین گام موثر در رویارویی با متون است. ب) حماسه ملی ایران و شعر حماسی با به اوج می رسد. ج) به مجموعه ویژگی هایی که شاعر در نحوه بیان اندیشه به کار می گیرد، می گویند.			
۲	گزینه صحیح را انتخاب کنید. الف) کدام یک از نکات زیر از داستان «مردی که از پیش شتر می گریخت» برداشت نمی شود؟ - شریف بودن انسان در میان مخلوقات - گرانبها بودن عمر - هوشیاری و استفاده بیشتر از خوشی های زندگی ب) کدام نوع شعری در دوره آغازین ادب فارسی به تقلید از زبان عربی معمول گشت؟ - حماسی - مدحی - تعلیمی - غنایی ج) کدام یک از آثار زیر جزو آثار دوره «غزنوی و سلجوقی» است؟ الف) تاریخ بلعمی ب) تاریخ بیهقی ج) ترجمه تفسیر طبری			
۳	عبارت زیر برگرفته از چه کتابی است؟ الف) و این کتاب را بیاوردند از بغداد، نبشته به زبان تازی؛ پس دشخوار آمد خواندن این کتاب. امیر سید ابوالمظفر ابوصالح منصور، علمای ماوراءالنهر را گرد کرد و از ایشان فتوا کرد که روا باشد که ما این کتاب را به زبان پارسی گردانیم.....			
۴	متن «با تأکید بر ضرورت تألیف به زبان فارسی دری و گردآوری تاریخ و روایات گذشته ایرانی، و با تشویق شاعران و نویسندگان می کوشند در ماوراالنهر و خراسان بزرگ، ترکیب تازه ای از هویت فرهنگی را ترویج کنند.» درباره پادشاهان کدام حکومت ایرانی است؟			
۵	چرا قبل از بررسی و ارزیابی یک متن ادبی تمام اثر باید یک باره و بی گسست خوانده شود؟			
۶	دو مورد از ویژگی های فکری شعر سبک خراسانی را نام ببرید.			
۷	ویژگی اصلی نثر موزون چیست؟ چه کسی این شیوه نثر را به کمال رساند؟			
۸	کدام یک از موارد زیر از ویژگی های شعر در سده های پنجم و ششم به شمار نمی آید؟ الف) تنوع سبک گویندگی و موضوع شعر			

	(ب) ورود حکمت و دانش و اندیشه‌های دینی در مضامین شعر این دوره (ج) علاقه‌مندی شاعران به سرودن قصیده‌های لطیف و زیبا	
۰/۲۵	متن زیر درباره کدام نوع نثر است؟ دوره رواج این گونه نثر قرن ششم هجری است و نخستین نمونه آن، کتاب «کلیله و دمنه» از ابوالمعالی نصرالله منشی است.	۹
(ب) موسیقی شعر ۶ نمره		
۰/۷۵	جاهای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید. الف) اساسی ترین عامل پیدایی شعر، است. ب) کوچک‌ترین واحد آوایی زبان است. ج) واحد وزن در شعر فارسی است.	۱۰
۰/۲۵	گزینه صحیح را انتخاب کنید. الف) وزن، ادراکی است که از حاصل می‌شود. ۱) عاطفه ۲) احساس نظم ۳) احساس ما ۴) عقل	۱۱
۰/۵	چه عواملی در شعر سبب کشف لحن می شود؟	۱۲
۰/۵	چه عاملی بر قدرت تأثیرگذاری سروده زیر از مولوی افزوده است؟ مردم بدم زنده شدم، گریه بدم خنده شدم دیده سیر است مرا، جان دلیر است مرا گفت که سرمست نه‌ای، رو که از این دست نه‌ای گفت که تو شمع شدی، قبله این جمع شدی گفت که شیخی و سری، پیشرو و راهبری شکر کند چرخ فلک، از ملک و ملک ملک دولت عشق آمد و من دولت پاینده شدم زهره شیر است مرا، زهره تابنده شدم رفتم و سرمست شدم وز طرب آکنده شدم جمع نیم، شمع نیم، دود پراکنده شدم شیخ نیم، پیش نیم، امر تو را بنده شدم کز کرم و بخشش او روشن و بخشنده شدم	۱۳
۰/۵	برای کاربردهای گوناگون (صامت، مصوت) واج «و» یک نمونه مثال بزنید. صامت: مصوت:	۱۳
۰/۵	برای الگوهای هجایی زیر یک نمونه مثال بزنید. الف) صامت+مصوت کوتاه+صامت+صامت: ب) صامت+مصوت بلند+صامت:	۱۴
۰/۲۵	کدام یک از کلمات زیر با واژه «دامن» هم وزن است؟ الف) خسته ب) قندان ج) شنزار د) چراغ	۱۵
۰/۲۵	واژه «بادآورده» را با حذف همزه تقطیع هجایی کنید.	۱۶
۱	مصرع دوم بیت زیر را با خط عروضی بنویسید؛ سپس مرز هجاها را مشخص کنید و زیر هر هجا علامت آن را بگذارید.	۱۷

	بر سر آنم که گر ز دست برآید	دست به کاری زنم که غصه سرآید	
۱۸	واژه‌های قافیه در بیت زیر کدام است؟ گوهر خود را هویدا کن، کمال این است و بس خویش را در خویش پیدا کن، کمال این است و بس	۰/۵	
۱۹	نوع قاعده قافیه را در بیت زیر مشخص کنید. آب آتش فروز، عشق آمد آتش آب سوز، عشق آمد	۰/۲۵	
۲۰	قافیه در بیت زیر از چه نوعی است؟ گلزار و باغ عالمی، چشم و چراغ عالمی هم درد و داغ عالمی، چون پا نهی اندر جفا	۰/۲۵	
۲۱	حروف اصلی و الحاقی قافیه در بیت زیر مشخص کنید. روز وصل دوستداران یاد باد یاد باد آن روزگاران یاد باد	۰/۵	

ج) زیبایی شناسی (۶ نمره)

۲۲	کدام گزینه صحیح و کدام غلط است؟ الف) واج آرایایی مصوت‌ها از صامت‌ها محسوس‌تر است. ب) جناس در یک نگاه کلی به دو دسته تقسیم می‌شود.	۰/۵	
۲۳	چه عواملی در ابیات زیر بر تأثیر موسیقایی آنها افزوده است؟ الف) سرو را بین بر سماع بلبلان صبح خیز / همچو سرمستان به بستان، پای کوب و دست زن ب) دل اگر خداشناسی همه در رخ علی بین / به علی شناختم من، به خدا قسم خدا را	۰/۵	
۲۴	در کدام یک از ابیات زیر آرایه «سجع» به کار رفته است؟ الف) عجب نیست از گل که خندد به سروی / که در این چمن پای در گل نشیند ب) در رفتن جان از بدن گویند هر نوعی سخن / من خود به چشم خویشتن دیدم که جانم می‌رود	۰/۲۵	
۲۵	در عبارت زیر، واژه‌های سجع کدامند؟ نوع سجع را بنویسید. - ارادت بی‌چون، یکی را از تخت شاهی فروآرد و دیگری را در شکم ماهی نکو دارد.	۰/۷۵	
۲۶	ارزش موسیقایی سجع در کدام گزینه بیشتر است؟ چرا؟ الف) این دلق موسی است مرقّع و آن ریش فرعون مرصّع. ب) طالب علم، عزیز است و طالب مال، ذلیل.	۰/۵	
۲۷	نام آرایه ادبی موجود در ابیات زیر را نوشته و بگویید ارزش موسیقایی کدام بیشتر است. الف) هم عقل دویده در رکابت هم شرع خزیده در پناهت ب) ما برون را ننگریم و قال را ما درون را بنگریم و حال را	۰/۷۵	
۲۸	در ابیات زیر انواع جناس را بیابید و نوع آنها را بنویسید. الف) هر که گوید کلاغ چون باز است / نشنوندش که دیده‌ها باز است ب) مرا زمانه ز یارم به منزلی انداخت / که راضی‌ام به نسیمی کز آن دیار آید ج) مگذران روز سلامت به ملامت، حافظ / چه توقع ز جهان گذران می‌داری	۰/۷۵	

۲	گزینه مناسب آرایه‌های ادبی نوشته شده در ستون «ب» را در ستون «الف» بیابید.		۲۹
	عبارت	آرایه ادبی	
	۱- گل نعمتی است هدیه فرستاده از بهشت/ مردم کریم‌تر شوند اندر نعیم گل ۲- مکن تا توانی دل خلق، ریش / و گر می‌کنی، می‌کنی بیخ خویش ۳- ما چو ناییم و نوا در ما زتوست/ ما چو کوهیم و صدا در ما زتوست ۴- دوستی را که به عمری فرا چنگ آرند نشاید که به یک دم بیازارند. ۵- از ننگ چه پرسی که مرا نام زنگ است/ وز نام چه پرسی که مرا ننگ ز نام است ۶- خیزید و خز آرید که هنگام خزان است / باد خنک از جانب خوارزم وزان است ۷- در بدایت بند و چاه بود، در نهایت تخت و گاه بود. ۸- پسر با پدر یکدگر را کنار / گرفتند کرده غم از دل کنار	الف) ترصیع ب) واژه آرایی ج) جناس ناهمسان حرکتی د) موازنه ه) سجع مطرف و) جناس همسان ز) اشتقاق ح) واج آرایی	
د) نقد و تحلیل نظم و نثر (۴نمره)			
۱	سروده زیر از سعدی را از دید حس و حال فضای شعری و عاطفی بررسی کنید. این مطرب از کجاست که بر گفت نام دوست دل زنده می‌شود به امید وفای یار تا جان و جامه بذل کنم بر پیام دوست جان رقص می‌کند به سماع کلام دوست		۳۰
۱	ابیات زیر را از نظر ویژگی‌های قلمرو زبانی بررسی کنید. الا یا خیمگی، خیمه فرو هل تبیره‌زن بزد، طبل نخستین نماز شام نزدیک است و امشب ولیکن ماه دارد قصد بالا که پیشاهنگ، بیرون شد ز منزل شتربانان همی‌بندند محمل مه و خورشید را بینم مقابل فروشد آفتاب از کوه بابل		۳۱
۲	عبارت زیر از «اسرارالتوحید» را از نظر ویژگی‌های سبکی بررسی کنید. شیخ ما را گفتند: «که فلان کس بر روی آب می‌رود.» گفت: «سهل است چغزی و صعوه‌ای نیز بر روی آب می‌رود.» گفتند: «فلان کس در هوا می‌پرد.» گفت: «زغن و مگس نیز در هوا می‌پرد.» گفتند: «فلان کس در یک لحظه از شهری به شهری می‌رود.» شیخ گفت: «شیطان نیز در یک نفس از مشرق به مغرب می‌رود. این چنین چیزها را چندان قیمتی نیست. مرد آن بود که در میان خلق بنشیند و برخیزد و بخسبد و بخرد و بفروشد و در بازار در میان خلق، ستد و داد کند و زن خواهد و با خلق درآمیزد و یک لحظه از خدای غافل نباشد.»		۳۲

ردیف	کلید سوالات	بارم
الف) تاریخ ادبیات و سبک شناسی ۴ نمره		
۱	الف) خواندن دقیق متن ب) فردوسی ج) سبک شعر	۰/۷۵
۲	الف) هوشیاری و استفاده بیشتر از خوشی‌های زندگی ب) مدحی ج) تاریخ بیهقی	۰/۷۵
۳	ترجمه تفسیر طبری	۰/۲۵
۴	امرای سامانی	۰/۲۵
۵	تا درک ارتباط طولی و فهم محتوایی دچار اختلال نشود.	۰/۵
۶	روح شادی و نشاط و خوش زبانی، در شعر غلبه دارد. شعر واقع‌گراست و توصیفات عمدتاً طبیعی، ساده، محسوس و عینی است. معشوق عمدتاً زمینی است. بیشتر روح حماسه بر ادبیات این دوره حاکم است.	۰/۵

	اشعار پند آموز و اندرزگونه این دوره، ساده است و جنبه عملی و دستوری دارد. فکر و کلام ساده است.	
۰/۵	به کارگیری سجع، خواجه عبدالله انصاری	۷
۰/۲۵	ج	۸
۰/۲۵	نثر فنی	۹
(ب) موسیقی شعر ۶ نمره		
۰/۷۵	الف) عاطفه (ب) واج (ج) مصراع	۱۰
۰/۲۵	۲) احساس نظم	۱۱
۰/۵	توجه به فضای عاطفی و آهنگ متن	۱۲
۰/۵	تناسب و همسویی وزن و عاطفه	۱۳
۰/۵	صامت: نانا، وام، دیو مصوت: موش، ابرو،	۱۳
۰/۵	الف) صلح، سخت، کرم (ب) باد، سود، میز	۱۴
۰/۲۵	ب) قندان	۱۵
۰/۲۵	با / دا / وَر / د U _ _ _	۱۶
۱	دَس ت ب کا ری ز نَم ک غُص صِ سَ را یَد _ U U _ U _ U _ _	۱۷
۰/۵	هویدا و پیدا	۱۸
۰/۲۵	قاعده دوم مصوت + صامت: وز	۱۹
۰/۲۵	قافیه درونی	۲۰
۰/۵	حروف اصلی: ار، حروف الحاقی: ان	۲۱
(ج) زیبایی شناسی (۶ نمره)		
۰/۵	الف) نادرست (ب) درست	۲۲
۰/۵	الف) واج آرایي (ب) واژه آرایي	۲۳
۰/۲۵	ب	۲۴
۰/۷۵	آرد و دارد یا فروآرد و نکو دارد: سجع متوازی	۲۵
۰/۵	الف، ارزش سجع متوازی از سایر سجع ها بیشتر است.	۲۶
۰/۷۵	الف) موازنه (ب) ترصیع ارزش موسیقایی ترصیع بیشتر از موازنه است.	۲۷
۰/۷۵	الف) باز و باز جناس همسان یا تام (ب) یار و دیار: جناس ناهمسان افزایشی (ج) سلامت و ملامت: جناس ناهمسان اختلافی	۲۸
۲	۱) نعیم و نعمت: اشتقاق ۲) می کنی و می کنی: جناس ناهمسان حرکتی ۳) ترصیع ۴) آرند و بیازارند: سجع مطرف ۵) واژه آرایي: نام ۶) واج آرایي: ش	۲۹

	۷) موازنه	۸) جناس همسان: کنار	
(د) نقد و تحلیل نظم و نثر (۴نمره)			
۳۰	غنایی وزن شعر نرم آرام و لطیف و می توان با فضای شعر ارتباط گرفت.	۱	
۳۱	کاربرد واژگان کهن: الا، فرو هل، محمل، تبیره و..... کمی واژگان غیر فارسی کاربرد تاریخی دستور: همی بندد فعل پیشوندی: فروهل جملات کوتاه و سادگی جملات	۱	
۳۲	زبانی: به کارگیری لغات مهجور و کهنه: زغن، بخسبد، صعوه آوردن را به معنی به جملات کوتاه و کامل کاربرد کلمات عربی: چغز، صعوه ادبی: یک نفس: مجاز تکرار کلمات: فلان، هوا، گفتن مراعات نظیر: داد و ستد، بازار، بخرد، بفروشد فکری: مردان واقعی کسانی هستند که در میان مردم زندگی می کنند و از یاد خدا غافل نمی شوند. پیروز و سرافراز باشید.	۲	

نام و نام خانوادگی:	به نام خداوند جان و خرد	تاریخ:
نام پدر:	اداره کل آموزش و پرورش استان فارس	ساعت:

نام درس: علوم و فنون ادبی ۱		مدیریت آموزش و پرورش شهرستان زرین دشت		مدت آزمون: ۷۰ دقیقه	
پایه: دهم		متوسطه دوم اندیشه		تعداد سوال: ۳۶ تعداد صفحه: ۴	
رشته: ادبیات و علوم انسانی		مهر و امضا مدرسه		نوبت آزمون: خرداد ماه	
نام و نام خانوادگی دبیر: اعظم الهی		نمره به عدد:		نمره به حروف:	
ردیف	سوالات				بارم
الف) تاریخ ادبیات و سبک شناسی ۴ نمره					
۱	جاهای خالی را با کلمات مناسب پر کنید. الف) هر چیزی که ذهن ما را به پویایی درآورد، است. ب) در زمان سامانیان عمده ترین مرکز فرهنگی به شمار می آمد. ج) نخستین آثار نظم زبان فارسی بعد از اسلام، ابتدا در و سپس در خراسان بزرگ پدید آمد.				
۲	کدام یک از گزینه های زیر درباره زبان «فارسی دری» است؟ الف) زبان درباری ساسانیان، زبان محاوره و مکاتبه مقامات دولتی بوده است. ب) این زبان در دوره اشکانیان رایج بود و تا اوایل دوره ساسانی نیز آثاری به این زبان، تألیف می شده است.				
۳	کدام گزینه نادرست است؟ الف) قطعات شعری زبان پهلوی بازمانده اشعار تعلیمی و اخلاقی اند که در میان اندرزنامه های منظوم جای دارند. ب) قرن چهارم و نیمه اول قرن پنجم مهم ترین دوره تمدن اسلامی ایران بوده است. ج) در مجموع قرن چهارم دوران غلبه، رواج، حفظ و ارائه آداب و رسوم ملی بود.				
۴	عبارت زیر برگرفته از چه کتابی است؟ پس امیر ابومنصور عبدالرزاق، دستور خویش ابومنصور المعمری را بفرمود تا خداوندان کتب را، از دهقانان و فرزنانگان و جهان دیدگان از شهرها بیاورد و چاکر او ابومنصور المعمری به فرمان او نامه کرد و کس فرستاد به شهرهای خراسان و هشیاران از آنجا بیاورد از هر جای و از هر شارستان گرد کرد و بنشانند.....				
۵	«موسیقی در حال پخش» جز کدام یک از انواع متن است؟				
۶	برای این که درک ارتباط طولی و فهم محتوایی متون ادبی دچار اختلال نشود، چه باید کرد؟				
۷	در مصراع اول سروده زیر کدام ویژگی زبانی سبک شعر خراسانی دیده می شود؟ مهتری گر به کام شیر در است شو، خطر کن ز کام شیر بجوی یا بزرگی و عزّ و نعمت و جاه یا چو مردانت مرگ رویاروی				
۸	کدام یک از موارد زیر از ویژگی های نثر دوره «غزنوی و سلجوقی» است؟ الف) افزایش کاربرد نشانه های جمع فارسی بر جمع عربی ب) ایجاز و اختصار در لفظ و معنا ج) تمثیل و استشهاد به آیات، احادیث و اشعار				
۹	کدام یک از موارد زیر از ویژگی های «ادبی» شعر سبک خراسانی است؟ الف) تفاوت تلفظ برخی کلمات در مقایسه با زبان امروز				

	(ب) بیشتر روح حماسه بر ادبیات این دوره حاکم است. (ج) قافیه و ردیف بسیار ساده است.	
۱۰	دو مورد از دلایل گرایش نویسندگان سده‌های پنجم و ششم به فارسی نویسی را نام ببرید.	۰/۵
۱۱	علت افزایش آمیختگی زبان فارسی با واژگان عربی در سده‌های پنجم و ششم چیست؟	۰/۵
(ب) موسیقی شعر ۶ نمره		
۱۲	جاهای خالی را با کلمات مناسب کامل کنید. الف) شاعر برای انتقال عاطفه خود به دیگران از کمک می‌گیرد. ب) مقدار آوایی است که دهان با یک بار باز و بسته شدن آن را ادا می‌کند. ج) نظمی است بر مبنای کمیت هجاها، یعنی بر پایه چینش هماهنگ هجاهای کوتاه و بلند استوار است.	۰/۷۵
۱۳	با دیدن پدیده‌های زیر در کدام مورد وزن ادراک می‌شود؟ الف) گردش چرخ‌های دوچرخه ب) چرخ‌های که می‌گردد و حرکتی مداوم دارد. ج) توجه به حرکت پای دوچرخه سوار در هنگام دوچرخه سواری	۰/۲۵
۱۴	علت این که شعر را بیشتر از نثر می‌خوانند چیست؟	۰/۵
۱۵	وزن و آهنگ حاکم در شعر زیر از سعدی چه تأثیری در خواننده ایجاد می‌کند؟ ما همه چشمیم و تو نور ای صنم روی می‌پوشان که بهشتی بود حور خطا گفتم اگر خواندمت تا به کرم خرده نگیری؛ که من سعدی از این چشمه حیوان که خورد چشم بد از روی تو دور ای صنم هر که ببیند چو تو حور ای صنم ترک ادب رفت و قصور ای صنم غاییم از ذوق حضور ای صنم سیر نگردد به مرور ای صنم	۰/۵
۱۶	برای کاربردهای گوناگون (صامت، مصوت) واج «ه» یک نمونه مثال بزنید. صامت: مصوت:	۰/۵
۱۷	برای الگوهای هجایی زیر یک نمونه مثال بزنید. الف) صامت+مصوت کوتاه+ صامت: ب) صامت+ مصوت بلند+ صامت+ صامت:	۰/۵
۱۸	علامت‌های هجایی کدام واژه با الگوی «U-U» برابر است؟ الف) گوسفند ب) دماوند ج) کوهستان د) خستگی	۰/۲۵
۱۹	واژه «خوش اندام» را با حذف همزه تقطیع هجایی کنید.	۰/۲۵

۲۰	مصرع اول بیت زیر را با خط عروضی بنویسید؛ سپس مرز هجاها را مشخص کنید و زیر هر هجا علامت آن را بگذارید. بر سر آنم که گر ز دست برآید دست به کاری زنم که غصه سرآید	۱
۲۱	واژه‌های قافیه در بیت زیر کدام است؟ نفس باد صبا مشک فشان خواهد شد عالم پیر دگر باره جوان خواهد شد	۰/۵
۲۲	نوع قاعده قافیه را در بیت زیر مشخص کنید. کی رفته‌ای ز دل که تمنا کنم تو را؟ کی بوده‌ای نهفته که پیدا کنم تو را؟	۰/۲۵
۲۳	قافیه در بیت زیر از چه نوعی است؟ ای از مکارم تو شده در جهان خبر افکنده از سیاست تو، آسمان سپر	۰/۲۵
۲۴	حروف اصلی و الحاقی قافیه در بیت زیر مشخص کنید. کاشکی جز تو کسی داشتمی یا به تو دسترسی داشتمی حروف اصلی: حروف الحاقی:	۰/۵
ج) زیبایی شناسی (۶ نمره)		
۲۵	کدام گزینه درست و کدام غلط است؟ الف) آنچه در تکرار اهمیت دارد، شکل نوشتاری واژگان است نه جنبه آوایی آن. ب) سجع هم در نثر و هم در شعر به کار می‌رود.	۰/۵
۲۶	چه عواملی در ابیات زیر بر تأثیر موسیقایی آنها افزوده است؟ الف) گر اظهار پشیمانی کند گردون مشو ایمن / که بد عهد از پشیمانی، پشیمان زود می‌گردد ب) پیش از اینت بیش از این اندیشه عشاق بود / مهرورزی تو با ما شهره آفاق بود	۰/۵
۲۷	در عبارت زیر، واژه‌های سجع کدامند؟ نوع سجع را بنویسید. توانگری به هنر است نه به مال، و بزرگی به عقل است نه به سال.	۰/۷۵
۲۸	ارزش موسیقایی سجع در کدام گزینه بیشتر است؟ چرا؟ الف) الهی، اگر بهشت، چون چشم و چراغ است، بی دیدار تو، درد و داغ است. ب) بزرگان گفته‌اند: دولت، نه به کوشیدن است؛ چاره کم جوشیدن است.	۰/۵
۲۹	شاعر در ابیات زیر، برای بهره‌گیری از آرایه «سجع» چه شیوه‌ای را به کار گرفته است؟ الف) برگ بی‌برگی بود ما را نوال / مرگ بی‌مرگی بود ما را حلال ب) بهاری کز دو رخسارش، همی شمس و قمر خیزد / نگاری کز دو یاقوتش همی شهد و شکر ریزد	۰/۵
۳۰	در ابیات زیر انواع جناس را بیابید و نوع آنها را بنویسید. الف) در این حضرت چو مشتاقان نیاز آرند ناز آرند ب) تا روانم هست نامت بر زبان دارم روان / تا وجودم هست خواهد بود نقشت در ضمیر ج) دل من هست از این بازار، بیزار	۰/۷۵

۰/۵	در کدام گزینه آرایه‌های «جناس» و «اشتقاق» هر دو وجود دارد؟ الف) ای بسا شاعر، که او در عمر خود، نظمى نساخت / وى بسا ناظم، که او در عمر خود شعری نگفت ب) ز مشرق سر کوی، آفتاب طلعت تو / اگر طلوع کند طالعم همادون است		۳۱
۲	گزینه مناسب آرایه‌های ادبی نوشته شده در ستون «ب» را در ستون «الف» بیابید.		۳۲
	عبارت	آرایه ادبی	
	۱- ای مرغ اگر پری به سر کوی آن صنم / پیغام دوستان برسانی بدان پری ۲- پرواز به آنجا که نشاط است و امید است / پرواز به آنجا که سرود است و سرور است ۳- دانه باشی مرغکانت برچنند / غنچه باشی کودکانت بر کنند ۴- زد به دلم در آتشی، عشق بتی که نام او / زهره و آفتاب را زهره به آب می‌کند ۵- طالب علم عزیز است و طالب مال، ذلیل. ۶- وجه خدا اگر شودت منظر نظر / زین پس شکی نماند که صاحب نظر شوی ۷- گوشه گرفتم ز خلق و فایده‌ای نیست / گوشه چشمت بلای گوشه نشین است ۸- شب است و شاهد و شمع و شراب و شیرینی / غنیمت است چنین شب که دوستان بینی	الف) ترصیع ب) واژه آرایی ج) جناس ناهمسان حرکتی د) موازنه ه) سجع متوازن و) جناس همسان ز) اشتقاق ح) واج آرایی	

(د) نقد و تحلیل نظم و نثر (۴نمره)

۱	برای هریک از ابیات ستون «» ویژگی مناسبی از ستون ب انتخاب کنید.		۳۳
	الف	ب	
	۱- چو صیاد آمد او را مرده پنداشت / نمی‌یارست روبه را کم انگاشت ۲- چو نام دل شنید از دور روباه / جهان بر چشم او شد تیره، آن گاه ۳- وقت را غنیمت دان آن قدر که بتوانی / حاصل از حیات ای جان یک دم است تا دانی ۴- هر که زین گلشن، لبی خندان تر از گل بایدش / خاطری فارغ ز عالم چون توکل بایدش	الف) کاربرد کنایه ب) لحن تعلیمی و اندرزی ج) کاربردهای تاریخی دستور د) کاربرد تشبیه و تشخیص	
۱	ابیات زیر را از نظر ویژگی‌های قلمرو فکری بررسی کنید. ای خواجه، رسیده است بلندیت به جایی کز اهل سماوات به گوش تو رسد صوت! گر عمر تو چون قد تو باشد به درازی تو زنده بمانی و بمیرد ملک الموت		۳۴
۱	نمونه زیر را از نظر ویژگی‌های قلمرو ادبی بررسی کنید. و بدان که نخستین چیزی که حق تعالی آفرید، قلم را آفرید؛ چنان که پیغامبر علیه السلام فرمود: أَوَّلُ مَا خَلَقَ اللَّهُ تَعَالَى الْقَلَمَ، و قلم را فرمود که بر لوح بگرد و بنویس هر چه تا قیامت بخواهد بود؛ پس هر چه خواست آفریدن و خواست بودن تا رستخیز، همه قلم بنوشت به امر حق - عزوجل -.		۳۵

۳۶	سروده زیر را از نظر ویژگی‌های قلمرو زبانی بررسی کنید.	۱
جهانا چه بدمهر و بدخو جهانی	چو آشفته بازار بازارگانی	
به درد کسان صابری اندر و تو	به بدنامی خویش همداستانی	
به هر کار کردم تو را آزمایش	سراسر فریبی، سراسر زبانی	
و گر آزمایش صد بار دیگر	همانی همانی همانی همانی	
	پیروز و سرافراز باشید.	

ردیف	کلید سوالات	بارم
الف) تاریخ ادبیات و سبک شناسی ۴ نمره		
۱	الف) متن ب) بخارا ج) سیستان	۰/۷۵
۲	الف	۰/۲۵
۳	الف	۰/۲۵
۴	شاهنامه ابومنصوری	۰/۲۵
۵	متن شنوایی	۰/۲۵
۶	تمام اثر یکباره و بی گسست خوانده شود.	۰/۵
۷	استفاده از دو حرف ضافه به همراه متمم به کام شیر در	۰/۲۵
۸	ج) تمثیل و استشهاد به آیات، احادیث و اشعار	۰/۲۵
۹	ج) قافیه و ردیف بسیار ساده است.	۰/۲۵
۱۰	گسترش عرفان و تصوف، شکل‌گیری دولت سلجوقی و بهره‌گیری از دبیران و نویسندگان تربیت یافته در خراسان و عراق	۰/۵

۱۱	زیرا در دارس آن عهد ، عمدتا تحصیل علوم دینی و ادبی میسر بود.														
ب) موسیقی شعر ۶ نمره															
۱۲	الف) زبان	ب) هجا یا بخش	ج) وزن شعر	۰/۷۵											
۱۳	ج														
۱۴	شوق به زمزمه و آوازخوانی														
۱۵	به دلیل هماهنگی وزن و آهنگ با محتوای شعر به آسانی، حالت شادی و نشاط درونی شاعر به خواننده منتقل می-شود.														
۱۶	صامت: کوه، ماه، آهنگ	مصوت: خسته، خانه													
۱۷	الف) صامت+مصوت کوتاه+ صامت: در، سر	صامت+ مصوت بلند+ صامت: صامت: کارد، بیخت													
۱۸	الف) گوسفند														
۱۹	خُ / شَن / دام U _ _ U														
۲۰	بَر	سَ	رِ	ءا	نَم	ک	گَر	زِ	دَس	ت	بَ	را	یَد	۱	
	—	U	U	—	—	U	—	U	—	U	U	—	—	—	
۲۱	فشان و جوان				۰/۵										
۲۲	قاعده اول: یک مصوت بلند: ا				۰/۲۵										
۲۳	ذوقافیتین				۰/۲۵										
۲۴	حروف اصلی: س	حروف الحاقی: ی				۰/۵									
ج) زیبایی شناسی (۶ نمره)															
۲۵	الف) نادرست	ب) درست				۰/۵									
۲۶	الف) واژه آرایبی: پشیمان	ب) واج آرایبی: ش				۰/۵									
۲۷	مال و سال: سجع متوازی				۰/۷۵										
۲۸	ب) ارزش موسیقایی سجع متوازی از سایر سجع ها بیشتر است.				۰/۵										
۲۹	الف) ترصیع	ب) موازنه				۰/۵									
۳۰	الف) جناس ناهمسان افزایشی	ب) جناس همسان یا تام				ج) جناس ناهمسان اختلافی				۰/۷۵					
۳۱	الف نظم و ناظم و شعر و شاعر هم جناس و هم اشتقاق				۰/۵										
۳۲	۱)جناس همسان				۲) موازنه				۳) ترصیع				۲		
	۴) جناس ناهمسان حرکتی				۵) سجع متوازن				۶) اشتقاق						
	۷) واژه آوایی: گوشه				۸) واج آرایبی: ش										
د) نقد و تحلیل نظم و نثر (۴نمره)															
۳۳	۱)کاربردهای تاریخی دستور				۲) کاربرد کنایه				۳) لحن تعلیمی و اندرزی		۴) کاربرد تشبیه و تشخیص		۱		

۳۴	شاعر بع زبان طنز می گوید که قد مخاطب بسیار بلند است و با وصف قدش و شنیدن صدای فرشتگان در آسمان، اگر به تناسب قدش عمرش نیز دراز باشد از عزرائیل هم بیشتر عمر خواهد کرد. با این بیان موجب آفرینش طنزی زیبا شده است.	۱
۳۵	تضمین، تشخیص، تناسب و واژه آرایی	۱
۳۶	سادگی زبان، تکرار واژه همانی، به کارگیری اندر به جای در، کمی لغات عربی، استفاده از دو حرف اضافه برای متمم، بازارگان به جای بازارگان	۱
	پیروز و سرافراز باشید.	

نام:	به نام خدا	نام درس: فنون ۱
نام خانوادگی:	اداره آموزش و پرورش منطقه تهران	تاریخ آزمون: ... / ... / 14...
پایه: دهم	دبیرستان	مدت آزمون: ۸۰ دقیقه
رشته: انسانی	پایانی خرداد	پاسخ برگ: ☒ دارد ☐ ندارد
کلاس:	پاسخ را در همین برگه بنویسید.	کلید تشریحی: ☒ دارد ☐ ندارد

الف) تاریخ ادبیات و سبک‌شناسی (۴ نمره)

۱. چرا آثار ادبی پهلوی در ایران پیش از اسلام به کتابت در نیامده‌اند؟ (۲۵/.)

- الف) به دلیل موضوع دینی آن‌ها
 ب) به سبب اهمیت سنت شفاهی
 ج) به موجب منظوم یا منثور بودنشان
 د) به دلیل اصل پارتی آن‌ها

۲. شکل صحیح را از داخل کمانک انتخاب کنید. (۱ نمره – هر مورد ۲۵/.)

- الف) هنگامی که از متن سخن می‌گوییم، خواست ما فقط نوشته‌های روی کاغذ (است/ نیست)
 ب) قرن چهارم با دانشمند بزرگی چون (محمد بن زکریای رازی/ ابوعلی سینا) آغاز شد.
 ج) سبک دوره (سامانی/ سلجوقی) را باید «بینابین» نامید.
 د) تحولی که سنایی و (انوری/ ناصر خسرو) در غزل ایجاد کردند باعث شد شاعران بزرگی در غزل ظهور کنند.

۳. جاهای خالی را تکمیل کنید. (۱ نمره – هر مورد ۲۵/.)

- الف) یکی از شاعران بزرگی که در عراق عجم ظهور کرد و در تجدید سبک بسیار تأثیرگذار بود است.
 ب) محتوای نثر دوره سامانی بیشتر است و گاهی نثرهای حماسی و تاریخی و دینی هم دیده می‌شود.
 ج) شعر غنایی با دو شاعر مشهور: رودکی و قوت و استحکام یافت.
 د) بهره‌گیری از تمثیل برای بیان مفهوم در حوزه قلمرو تحلیل متن است.

۴. درستی یا نادرستی جملات زیر را مشخص کنید. (۵/ نمره – هر مورد ۲۵/.)

- الف) از زبان فارسی باستان که در دوره هخامنشیان رایج بوده، فرمان‌های شاهان به خط میخی باقی مانده است. (.....)
 ب) قرن پنجم دوره طلایی همراه با شکوفایی روح ایرانی بود. (.....)

۵. پاسخ صحیح را از ستون «ب» انتخاب کنید. (توجه: در ستون «ب» یک مورد اضافی است.) (۵/ نمره - هر مورد ۲۵/.)

ش	«الف»	«ب»
۱	که گر صیاد بیند این چنینم/ دهد حالی به گازر پوستینم	استفاده از دو نشانه برای یک متمم
۲	مهتری گر به کام شیر در است/ شو خطر کن ز کام شیر بجوی	وجود واژگان کهن
		تفاوت تلفظ برخی از کلمات در مقایسه با دوره بعد

۶. کدام نویسنده شیوه نثر موزون را به کمال رساند؟ (۲۵/.) (.....)

۷. کدام کتاب نخستین نمونه نثر فنی است؟ (۲۵/.) (.....)

۸. موضوع کتاب «شاهنامه ابومنصوری» چیست؟ (۲۵/.) (.....)

ب) موسیقی شعر (۶ نمره)

۹. حالت درونی هر یک از شاعران اشعار زیر چیست؟ (۵/ نمره - هر مورد ۲۵/.)

الف) ما همه چشمیم و تو نور ای صنم چشم بد از روی تو دور ای صنم (.....)

ب) شب تاریک و بیم موج و گردابی چنین هایل کجا داند حال ما سبکباران ساحلها (.....)

۱۰. در نمونه زیر وزن و آهنگ کوبنده و بار فضای شعر را غنی تر می سازد. (۵/ نمره - هر مورد ۲۵/.)

زمین آمد از سُم اسپان به جوش به ابر اندر آمد فغان و خروش

۱۱. نشانه هجایی کدام مصراع با مصراع: «بخور تا توانی به بازوی خویش» دقیقاً یکسان است؟ (۵/ نمره)

الف) به نام خداوند جان و خرد ب) غمش در نهان خانه دل نشیند

۱۲. هر یک از علامت‌های هجایی را به واژه خود وصل کنید. (توجه: یک مورد اضافی است.) (۱ نمره - هر مورد ۲۵/.)

الف	U - -	هوشمندی
ب	U - -	به دریاها
ج	- - U -	مجموعه
د	- - - U	ترازو
		سرستان

۱۳. کلمه «دل‌انگیز» را یک بار با همزه و بار دیگر بدون همزه تلفظ کنید و نشانه هجایی هر یک را بنویسید. (۵/.)

الف) با همزه: ب) حذف همزه:

۱۴. به سؤالات مطرح‌شده دربارهٔ بیت زیر پاسخ دهید. (۱/۵ – هر مورد ۲۵/).

«روز وصل دوستداران یاد باد یاد باد آن روزگاران یاد باد»

- (الف) ردیف را بنویسید. (.....)
 (ب) کلمهٔ قافیهٔ مصراع دوم را بنویسید. (.....)
 (ج) روی را بنویسید. (.....)
 (د) حروف اصلی قافیه چیست؟ (.....)
 (ه) حروف الحاقی قافیه را بنویسید. (.....)
 (و) قافیه تابع قاعدهٔ چند است؟ (.....)

۱۵. بیت مربوط به هر یک از اصطلاحات زیر را بیابید و به آن وصل کنید. (۷۵/ - نمره - هر مورد ۲۵/).

الف	گلاب است گویی به جویش روان / همی شاد گردد ز بویش روان	قافیهٔ درونی
ب	یار مرا غار مرا عشق جگرخوار مرا / یار تویی غار تویی خواجه نگه دار مرا	قافیه در شعر نو
ج	... دوستان و دشمنان را می‌شناسم من / زندگی را دوست می‌دارم / مرگ را دشمن ...	ذوقافیتین

۱۶. در کدام گزینه واج «و» مصوت است؟ (۲۵/).

- (الف) تورم (ب) بودا (ج) اوضاع (د) نوین

۱۷. مصراع: «نشاید که خوبان به صحرا روند» را به خط عروضی بنویسید و نشانه‌های هجایی آن را زیر هر هجا قرار دهید. (۵/).

خط عروضی:
 نشانهٔ هجایی:

(ج) زیبایی‌شناسی (۶ نمره)

۱۸. واژه‌آرایی و واج‌آرایی را در مثال‌های زیر بیابید. (۱ نمره - هر مورد ۲۵/).

- (الف) پس هستی من ز هستی اوست تا هستم و هست دارمش دوست (واژه‌آرایی:)
 (ب) هر کجا دردی است درمانیش هست درد عشق است آنکه درمانیش نیست (واژه‌آرایی:)
 (واج‌آرایی:)

۱۹. واج‌آرایی از محسوس‌تر است. (۵/).

۲۰. در متن زیر، کلمات سجع را بیابید و نوع آن را بنویسید. (۷۵/ - نمره)

«الهی! به یهشت و حور چه نازم؟ مرا دیده‌ای ده که از هر نظر بهشتی سازم.

(کلمات سجع: /)
 (نوع سجع:)

۲۱. ارزش موسیقایی سجع از همهٔ سجع‌ها بیشتر است. سجع بیشتر در به کار می‌رود اما در نیز نمونه‌هایی از آن یافت می‌شود. (۷۵/).

۲۲. در کدام بیت آرایهٔ موازنه و در کدام یک آرایهٔ ترصیع به کار رفته است؟ چرا؟ (۱/۵)

(الف) جفا پل بود بر عاشق شکستی وفا گل بود بر دشمن فشاندی

(.....) (زیرا:)

(ب) ما ز بالاییم و بالا می‌رویم ما ز دریاییم و دریا می‌رویم

(.....) (زیرا:)

۲۳. نوع جناس موجود در ابیات زیر را بنویسید. (۱ نمره - هر مورد ۲۵/۱ نمره)

الف) گوهر مخزن اسرار همان است که بود حَقَّةٔ مَهر بدان مَهر و نشان است که بود
(نوع:)

ب) چون بسی ابلیس آدم‌روی هست پس به هر دستی نشاید داد دست
(نوع:)

ج) آسمان صاف و شب آرام/ بخت خندان و زمان رام/ خوشهٔ ماه فرو ریخته در آب
(نوع:)

د) برخیز و مخور غم جهان گذران بنشین و دمی به شادمانی گذران
(نوع:)

۲۴. توضیح دهید در کدام گزینه علاوه بر آرایهٔ اشتقاق آرایهٔ جناس هم وجود دارد؟ (۵/۱)

الف) ای دلیل دل گمگشته خدا را مددی غریب از نبرد ره به دلالت برود

ب) من که باشم در آن حرم که صبا پرده‌دار حریم حرمت اوست

(گزینهٔ؛ زیرا)

د) نقد و تحلیل شعر و نثر (۴ نمره)

۲۵. یک ویژگی زبانی و یک ویژگی ادبی نثر کتاب «کلیله و دمنه» را در متن زیر بیابید و بنویسید. (۱ نمره - هر مورد ۵/۱ نمره)

«آورده‌اند که به فلان شهر درختی بود و در زیر درخت، سوراخ موش و نزدیک آن، گربه‌ای خانه داشت؛ و صیادان آنجا بسیار آمدندی. روزی صیادی دام بنهاد. گربه در دام افتاد و بماند و موش به طلب طعمه از سوراخ بیرون رفت. بومی قصد او داشت با خود گفت: درِ بلاها باز است و انواع آفت به من محیط و راه مخوف، و با این همه، دل از خود نشاید برد.»
(زبانی:)

(ادبی:)

۲۶. در متن زیر، دو ویژگی نثر موزون را بیابید و بنویسید. (۱ نمره - هر مورد ۵/۱ نمره)

«جان ما را صفای خود ده، دل ما را هوای خود ده، چشم ما را ضیای خود ده، ما را آن ده که آن به، مگذار ما را به که و مه»

(۱.)

(۲.)

۲۷. دو ویژگی فکری شعر سبک خراسانی را در ابیات زیر بیابید و بنویسید. (۱ نمره - هر مورد ۵/۱)

گل بخندید و باغ شد پدرام	ای خوشا این جهان، بدین هنگام
چون بُناگوش نیکوان شد باغ	از گل سیب و از گل بادام
گل سوری به دست باد بهار	سوی باده همی‌دهد پیغام

که تو را با من ار مناظره‌ای است

من به باغ آمدم به باغ خُرام

۱)..... (.....)

۲)..... (.....)

۲۸. یک ویژگی ادبی و یک ویژگی فکری نثر زیر را بیابید و بنویسید. (۱ نمره - هر مورد ۵/).

«پس من دنیا را بدان چاه پرآفت مانند کردم و موشان سیاه و سپید و مداومت ایشان بر بریدن شاخ‌ها و آن چهار مار را به طبایع که عماد خلقت آدمی است.»

(ادبی:.....)

(فکری:.....)

پایان - عادلخانی

نام:.....	به نام خدا	نام درس: فنون ۱
نام خانوادگی:.....	اداره آموزش و پرورش منطقه تهران	تاریخ آزمون: ... / ... / 14...
پایه: دهم	دبیرستان	مدت آزمون: ۸۰ دقیقه
رشته: انسانی	خرداد	پاسخ‌برگ: ☒ دارد ☐ ندارد
کلاس:.....	پاسخ‌نامه تشریحی	کلید تشریحی: ☒ دارد ☐ ندارد

۱. ب) به سبب اهمیت سنت شفاهی (درس ۴ - ص ۴۰) (۲۵/).

۲. الف) نیست (درس ۱، ص ۱۲)

ج) سلجوقی (درس ۷، ص ۶۲) د) انوری (درس ۱۰، ص ۸۱) (۱ نمره - هر مورد ۲۵/).

۳. الف) جمال‌الدین عبدالرزاق اصفهانی (درس ۱۰، ص ۸۱) ب) علمی (درس ۷، ص ۶۴)

ج) شهید بلخی - (درس ۴، ص ۴۳) د) ادبی (درس ۱، ص ۱۸) (۱ نمره - هر مورد ۲۵/).

۴. الف) درست (درس ۴، ص ۳۸) ب) نادرست (درس ۴، ص ۴۲) (۵/ نمره - هر مورد ۲۵/).

۵. ۱) وجود واژگان کهن - درس ۱، ص ۱۴ ۲) استفاده از دو نشانه برای یک مضمّن - درس ۷، ص ۶۲ (هر مورد ۲۵/).

۶. خواجه عبدالله انصاری (درس ۱۰، ص ۸۲) (۲۵/).

۷. کلیله و دمنه (درس ۱۰، ص ۸۴) (۲۵/).

۸. تاریخ گذشته ایران (درس ۴، ص ۴۴) (۲۵/).

۹. الف) شادی و سرخوشی (ب) غم و اندوه (۵/، نمره - هر مورد ۲۵/).

۱۰. کوتاه - حماسی (درس ۲، ص ۲۰) (۵/، نمره - هر مورد ۲۵/).

۱۱. الف) (۵/).

۱۲. الف) ترازو (ب) مجموعه (ج) هوشمندی (د) به دریاها (۱ نمره - هر مورد ۲۵/).

۱۳. الف) دل آن گیز - - - U (ب) دِ لَن گیز U - - U (۵/، نمره - هر مورد ۲۵/).

۱۴. الف) یاد باد (ب) روزگاران (ج) ر (د) آر (ه) آن (و) قاعده ۲ (۱ نمره - هر مورد ۲۵/).

۱۵. الف) ذوقافیتین (ب) قافیه درونی (ج) قافیه در شعر نو (۷۵/، نمره - هر مورد ۲۵/).

۱۶. ب) بودا (۲۵/).

۱۷. نَ شَا یَدِ کِ خُو بَانَ بِ صَحِّ رَا رَ وَنَد (U - - U - - U - - U) (۵/، نمره - هر مورد ۲۵/).

۱۸. الف) (واژه‌آرایی: هست / واج‌آرایی: س، ت) (ب) (واژه‌آرایی: درد یا درمان / واژه‌آرایی: د، ر، ن) (۱ نمره - هر مورد ۲۵/).

۱۹. صامت - مصوت (۵/، نمره - هر مورد ۲۵/).

۲۰. (کلمات سجع: نازم - سازم) (نوع سجع: متوازی) (۷۵/، نمره - هر مورد ۲۵/).

۲۱. متوازی - نثر - شعر (۷۵/، نمره - هر مورد ۲۵/).

۲۲. الف) موازنه - زیرا انواع سجع‌های متوازی و متوازن در تقابل با یکدیگر هستند.

(ب) ترصیع - زیرا تقابل سجع‌های متوازی در بیت وجود دارد. (۵/۱ نمره - نوع سجع: هر مورد ۲۵/، بیان دلیل: هر مورد ۵/، نمره)

۲۳. الف) ناقص حرکتی (ب) ناقص اختلافی در حرف اول

(ج) ناقص افزایشی در حرف اول (د) جناس تام (۱ نمره - هر مورد ۲۵/).

۲۴. ب - زیرا ریشه کلمات «حرم، حریم، حرمت»؛ حروف «ح، ر، م» است. (۵/، نمره - هر مورد ۲۵/).

۲۵. (زبانی: استفاده از فعل تاریخی: آمدندی یا هر مورد صحیح دیگر)

(ادبی: تشبیه: در بلا یا هر مورد صحیح دیگر (۱ نمره - هر مورد ۰/۵))

۲۶. (۱. استفاده از کلمات سجع: صفا، هوا و ... (۲. بهره‌گیری از جملات کوتاه) (۱ نمره - هر مورد ۰/۵))

۲۷. (۱. توصیف حسی و برون‌گرای طبیعت) (۲. وصف معشوق زمینی) یا هر مورد صحیح دیگر (۱ نمره - هر مورد ۰/۵))

۲۸. (ادبی: تشبیه دنیا به چاه یا هر مورد صحیح دیگر) (فکری: پند و نصیحت در مورد دنیا یا هر مورد صحیح دیگر) (۱ نمره - هر مورد ۰/۵))

خدا قوت - عادلخانی